

Månadsbrev från Grosshamns fältstation, januari 2024

I morse när jag vaknade var allt vitt, nysnö igen! Termometern visade 8 minus. Så vackert. Snö på varenda trädgren. Lätt fluffig snö. Promenaden med hunden som vanligt precis när solen går upp, och då helt tyst, inte en vindpust, bara det svaga mullret från vågorna i väster. Tyst, och nu hörs en svag vissling från en domherre. Jag är egentligen ingen morgon människa, och om det inte var för hundens behov så hade även jag gått miste om denna vackra vintermorgon. Vinterväder blir inte bättre än så här. Det har snöat en hel del denna vinter.

Mer än på riktigt länge. Vi minns vintern 2010-11. Då bröt havsisen upp i först i mitten av mars.

Här vid havet, som fortfarande håller ca fem plusgrader i slutet av januari, brukar snön smälta undan när lågtrycken passerar och varm vind från väst trycker undan frosten. Dessa vindar öppnar för intressant fågelskådning vid havet. Mer om det nedan. Alkor och skärnsnäppor, kanske en och annat tretåig mås, visar hur artsammansättningen ser ut i Nordsjön mitt i vintern. Och så efter ett lågtryck händer det. En skarpögd skådare upptäcker en brednäbbad simsnäppa som i grå vinterdräkt simmar och födosöker vid sandstranden på Ramsviks camping. Ett guldkorn, en önske art, som inte ses särskilt ofta. Och då nästan bara i samband med västliga vindar på vintern.

Jag stannar kvar vid det stundtals blåsigaste havet för att berätta om lågtrycket den 23 januari. Vinden var SV ca 15 m/s. Jag stod i obsboden på Grosshamn under fm. och såg när ca 700 sillgrisslor och 400 tordmular flög förbi i riktning söderut. Det blir nästan tio alkor i minuten. Ett antal som var normalt på 80 och 90 talet. Nuförtiden brukar man se < 50 alkor en bra dag. Även tre lunnefåglar och fem dvärgmåsar passerade. Som ni förstår fick jag en intressant och givande förmiddag. Tre dagar senare kom nästa lågtryck och nu började sillgrisslor dyka upp inomskärs och på flera ställen långt in i kommunens hamnar. Jag minns alla döda och utsvultna grisslor jag påträffade i nov. 2022 samt feb. 2023. Ska det ske igen? Jo då, som befarat började svaga, utsvultna och döda grisslor påträffas på stränderna. Förloppet är ett mycket oroande och ett illavarslande symptom på födobrist. Även på 80 och 90-talet fann man döda alkor på stränderna. Då drabbades de av oljeutsläpp. Nu 2024 svälter de ihjäl. Alkorna är förlorare i konkurrensen om sill och all annan fet foderfisk.

Fågelskådning i januari är förstås annorlunda jämfört med den varma årstiden. I skogen är det tyst. Till synes inte ett liv. Den otålige skådaren gör bäst att kolla fågelmatningarna, och som sagt på och vid havet. Efter nyår har vi kunnat njuta av havsörnar på Ramsvik. Minst fyra ex. har rört sig kring Soteskär och Ramsvik. I Tångevik kan man med kikare se ca 20 svärter, som tydligen hittar godsaker på Ösöfjordens botten NV om Söön. Födan är ju a och o för alla fåglar på vintern. Tillgången på smågnagare är låg denna vinter. Vi ser få ugglor. För min egen del ännu ingen varfågel heller. De är väl på andra platser. Men vintern är inte slut än. Vi får se. Den 26-29 januari ägde den årliga fågelräkningen vid fågelmatningar rum. Vid min fågelmatning i Kungshamn är bergfinkarna många. Jämte gråsparv och pilfink den vanligaste. Två stenknäckar syns dagligen. De gillar solrosfrön. En morgon satt tio ringduvor och en skogsduva på marken och pickade i sig nedfallna solrosfrön. En redan ringmärkt rödhake har sitt vinterrevir på min matning. Den äter nedfallna smulor från talgbollarna. Rödhaken är en återkommande individ. Det är ringmärkningen som lär oss att samma rödhake återkommer till samma vinterrevir år efter år. Hur är det med andra övervintrande arter tro? I januari har Peder fångat gulspårvar vid en matning på Ramsvik. Han kontrollerar också redan ringmärkta fåglar som han själv märkt eller som vi tidigare ringmärkt i Grosshamn.

Jag vill även berätta lite nytt om skarvar på Sotenäset. Storskarvar finns ju lite överallt. Inomskärs och i hamnarna. Det nya är att de nu får sällskap av den mindre släktingen toppskarv, som ökat på västkusten från början av 2000 talet. De har från början alltid hållit till i ytterskärgården. På vissa platser som Hållö brott och Långe brott är de t.o.m. vanligare än storskarven. Men nu har de även så smått börjat uppträda inomskärs, t.o.m. långt inne i hamnarna. De flesta av dessa är unga exemplar som bl.a. kan ses torka vingarna i Smögens hamn och vid ön Rössholmen i Kungshamns

hamn. Orsaken till det ändrade beteendet är okänt, men en gissning är förändrad födotillgång.

Med vänlig hälsning
Jan Artursson